

GESSA

Tèrme municipau amassat ath municipi de Naut Aran en an 1.968. Eth pòble se tròbe ath pè dera carretèra comarcau C-142 entre Arties e Salardú, enes vessatns de meddia dera montanha de Corilha, ara dreta dera Garona e a ua nautada de 1.232 mètres.

D'aguest pòble ja se parle en documents der an 1.278 damb eth nòm de Hyexa, en 1.298 damb eth nòm de Gricha, e damb eth nòm de Grixà, Xessa e Gessa entre es ans 1.312 e 1.316.

Eth 8 de Noveme de 1.313, es cinc cònsols e es 55 caps de família, entre aguesta gent se i trobaue Guillem Tron coma "Archipresbiteri vallis superioris" dera Val d'Aran, heren jurament de fidelitat a Guillem de Castellnou, conselhèr e procurador deth rei Jaime II.

Es rectors de Gessa mantenguèren eth titol d'archiprèstes dera part nauta dera Val d'Aran en què eth segle XIX. D'eri depenien es capelhans de Montgarri, santuari que inciauments depenie dera jurisdiccio e deth tèrme de Gessa.

Eth castèth de Gessa ère plaçat a 1.232 mètres de nautada ath costat dret dera Garona, en pè deth vessant dera montanha de Corilha, e ath costat deth barranc de Sant Martin.

Aguest castèth siguec fòrça important ena edat mieja. Segontes era tradicion, era tor deth campanau dera glèisa se bastic damb es rèstes d'ua vielha fortalesa que i aue ath costat d'aguesta tor e que datauen deth segle XIII.

Era glèisa parroquiau de Sant Pèrè presidís eth pòble. Aguesta ei d'estil romànic, encara qu'age estat reformada quauque còp, arribant inclòs a deformat aguest estil damb modèrnes innovacions. Conste d'ua nau damb un absis miei circular tant ample coma era madeisha nau que ei cubertada damb ua vota de miei punt o de canon, reforçada damb arcs que la dividissen en quate parts. Er absis ei cubertat damb un quart d'esfera.

Era òbra romànica d'aguest edifici semble èster que s'adapte as formes pròpies deth segon romànic deth segle XII.

ARAN

Numerò

64

DIUENDRES

9-Deseme-1.988

Entrevista

Damb Salvador de çò de Benito de Gessa.

- A entenut a parlar dera formacion deth pòble de Gessa?

- Çò qu'auiem entenut dider as vielhs ei qu'eth pòble de Gessa s'auie bastit ar aute costat deth barranc de Sant Martin e baishèc un povin que ensorrèc tot eth pòble. Alavetz decidiren tornà-lo a bastir a on se tròbe ara. Era prumèra casa que se bastic en actuau pòble de Gessa, condauen es vielhs, ère era casa de Lobaton, perque li didien "era casa" ja qu'ère era soleta casa que i auie bastida en aqueth lòc.

- Coneish bèra legenda sus Sant Martin de Corilha?

- Segontes condauen es vielhs, Sant Martin se li apareishec a un pastor e li demanèc qu'anès-se tath pòble de Gessa tà que li bastiguessen ua capèla en aqueth lòc. Eth pastor anèc a veir ara gent deth pòble que non crederen çò que les condèc eth pastor. Ath tornar tà Corilha li condec a Sant Martin çò que li auie passat, eth Sant s'enfadèc e li marquèc es cinc dits dera sua man ena cara deth pastor e en ua pèira que i auie aqui. Quan eth pòble de Gessa vedec çò qu'auie passat li bastiren era capela e cada 19 de Juny se celèbre era pregaria a Sant Martin. Tanben condauen es vielhs que ath cant dera capèla i a ua còva e que i heren entrar un can e un gat e anèren a gèsser en Sant Joan d'Arròs.

En an 1.946 baishèc un povin que ensorrèc era capela, alavetz mos amassèrem toti es joeni e la tornèrem a lheur.

Classe d'aranès

ETH VERB AUXILIAR: "AUER"

- INFINITIU: Auer.
 - PARTICIPI: Agut/aguda.
 - PASSAT: Agudi/agudes.
 - GERONDI: Auent, en auer, en tot auer.
- Eth participi tanben s'escriu: "Aaut".

M. INDICATIU:

- PRESENT: è, as, a, auem, auetz, an.
- IMPERFECTE: aula, auies, auie, auíem, auíetz, auien.
- PRETERIT: aguí/auí, aguí/aueres, auéc, auérem/aguérem, auéretz/aguéretz, aueren/agueren.
- FUTUR: aurè, auràs, aurà, auram, auratz, auràn.

GRAFIA DERA ISH/SH/CH.

- "ish" ath darrèr de vocal, e "sh" enes autes posicions, se pronóncien coma en catalan "ix/x",
Ex.: Caisha, shada.
- "ch" se pronóncie coma en castelhan: chut, pòcha.

ESPÒRT

Enteinte de Saint Martory de Salies 1

A.R.C. Les 4

Er Enteinte de Saint Martory de Salies ei ua des escòles de fòtbol mès importantes deth Sud de França, damb molta aficion e molta tradicion futbolistica, passant a èster aguest equip un des milhors classificats ena taula generau; mès maugrat tot aguest istoriau er equip aranés de Les dèc ua leçon de coratge e bon jòc que mereishec era admiracion deth públic francés.

Tres gòls sigueren marcats per Joan Ferrera ena prumèra part, e un per Turmo ena segona part deth partit.

Era alinhacion ère composada per Pepe ena pòrta; ena defensa: Moreno, Ros II, Isabelo e Clemente; Ena mieja: Mejias, Ferrera e Sorga; Ena devantèra: Turmo, Landa, Antonio e Marchal.

Bossòst 7

Cazères 3

Gran partit deth Bossòst que seguís pujant lòcs ena classificacion generau damb boni e contundents resultats que hè vibrar ath públic que assistís as partits. Eth Bossòst desvolopèc un patit basat en atac. Es gòls sigueren marcats per: Cinc gòls per Polilla; Un per Luis Cervecilla e un per Loles.

CORNÈR LITERARI

ER ENGINH D'UN ESTUDIANT

I auie un còp un estudiant que per mau cap perdec era capa. Coma anaue curt de sòs, pensèc en renauí-la gratis, alavetz va e l'ac pren a un capelhan.

Per salvar era esquia des garròts s'ac hec de forma qu'eth capelhan li regalèsse era capa. Ac hec atau:

Sense demorar que lo descobriguesen, anèc a confesàse e triguèc ath capelhan ath que li auie panat era capa e li didec:

- O, senhor! que è hèt! E perdut era capa e coma non è un sò non poguí crompà-ne ua de naua, per aquerò l'ac è panat a un capelhan; Mès ara me'n penedisquí fòrça. Voi quedar ven damb Diu. Non la volerie pas vosté era capa?

- Jo non estimat! Non poguí cap préner ua causa qu'a estat panada. Mès ei fàcil, torna era capa ath sòn amo.

- Ja li è dit que la prenguesse, mès m'a dit que non.

- Alavetz perque patisses? Se non la vò, ja te la pòdes quedar, ei tua, eth madeish te l'a regalat.

Eth capelhan li dèc era absolucion e sense sabec li regalèc era sua pròpia capa.

Er estudiant marchèc mès content qu'un mainatge eth dia de reis, dera abilitat qu'auie demostrat.

Joan Amades, Folklore de Catalunya. Rondallística.

INFORMACIONS

SERVICIS SOCIAUS DE BASE

- Tà poder portar a tèrme ua campanha d'esquí que hèm enes Servicis Sociaus, pregam a tota aquera gent que an materiau que non an de besonh e la poguen cedir, se metiguen en contacte damb nosati trucant ath telefòno 64.00.44.

- Tanben auem besonh de saber totes aqueres persones que cruben un FAS (17.000.- pessetes) ena Val d'Aran. Agrairam que es dues informacions arriben a nosati çò més lèu possible.

CLUB SOROPTIMIST

Eth Club Soroptimis dera Val d'Aran, organise eth sòn curs de codina anual es dies 12, 13 e 14 de Deseme entàs 19,30 ores en restaurant "CASA IRENE" en Arties. Entà més informacion e inscripcion trucatz as telefònos:

- 64 00 30
- 64 00 84

LOS DE NADAU

Eth 17 de Deseme, a partir des 22 ores deth ser, GRANA SERADA GASCONA, organisada per Ajuntament de Les e amenisada peth grop musicau "Los de Nadau". Còca en vin caud tàs assistents. Er acte serà gratuít.

Vos demoram!

TOTI

CONSELH COMARCAL DERA VAL D'ARAN

DIRECCION GENERAU DE PATRIMONI ESCRIT E DOCUMENTAU DERA GENERALITAT DE CATALUNHA

EDITE:

Centre de Normalisacion lingüistica dera Val d'Aran.

Còto Saforcada, s/nº

Tel.: 64 00 92

25530 V I E L H A

REDACTOR:

Joan Leja Cadena

COLLABOREN:

Jovita Ané Sanz

Manuela Ané Brito

IMPRIMÍS:

CNL dera Val d'Aran

DEPÒSIT LEGAL:

L-1328-1987

Es articles e comentaris publicadi en noticiari TOTI sonqu'expressen era opinion des sòns autors.

Eth remoquet dera setmana

Ma Loisa Estévez Sans

